

ЗАГАЛЬНЕ І НАЦІОНАЛЬНО-СПЕЦИФІЧНЕ У ФРАЗЕОЛОГІЇ ЕМОЦІЙ

Ірина Кушнір

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

Проаналізовано фразеологізми української та іспанської мов із компонентами *душа / alma i serçe / corazon*, що використовуються для позначення емоцій, виявлено семантичні та структурні особливості фразеологічних одиниць обох мов, а також деякі особливості світосприйняття етносів, що відтворені у мовному матеріалі і формують фрагмент мовної картини світу.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, емоції, національно-мовна картина світу, українська мова, іспанська мова.

Психічне життя людини концентрується навколо таких психологічних понять, як розум, почуття і воля [7: 186–187]. Незалежно від того, представником якої нації є людина і якою мовою розмовляє, вона переживає, хвилюється, відчуває, тобто під впливом зовнішніх чи внутрішніх чинників перебуває у певному емоційному стані. Будь-який внутрішній стан людини рефлектується на зовнішньому рівні вербальними і невербальними засобами. Незаперечним є той факт, що емоції як загальнолюдське явище відносно однакові за своєю суттю, а мовні засоби, які використовуються для їхнього опису, – схожі, хоча й мають певні відмінності.

Причина відмінності способів вербалізації психічних станів кожним етносом полягає у різній манері світосприйняття та специфіці національної ментальності, що виявляється на рівні думки, дії, спілкування. Мова, формуючи національно-мовну картину світу народу, є засобом вираження світовідчуття і світорозуміння мовного соціуму, інтерпретації навколишнього світу і самого себе в ньому [1: 6]. Разом з тим мова є не лише засобом бачення світу, а й способом його трактування, тобто мова певною мірою впливає на свідомість мовців і формування їхніх уявлень про дійсність. Так, на думку В. фон Гумбольдта, мова окреслює навколо мовного соціуму коло понять і образів, створюючи національно-мовну картину світу. Щоб побачити і зрозуміти особливість світосприйняття і світобачення свого етносу, треба вийти за межі цього кола і увійти в інше, знайти нову точку спостереження, яка дасть змогу охопити різні картини і порівняти їх [2: 80]. Щоб отримати ключ до розуміння образу думок і почуттів народів, потрібно виявити універсальне і національно-специфічне у культурно-етнічному просторі двох мов [1: 140].

У формуванні національно-мовної картини світу беруть участь усі мовні рівні, та все ж пріоритетним є лексико-фразеологічний, адже, на відміну від інших рівнів (фонетичного, граматичного тощо), він безпосередньо пов'язаний з об'єктивною дійсністю, є її віддзеркаленням [3: 262]. Фразеологічні одиниці (далі ФО) – явище самобутнє і специфічне. Вони не стільки описують навколишній світ, скільки інтерпретують його,

виражаючи суб'єктивне, емоційне ставлення носія мови до дійсності [1: 88]. Окрім того, між фразеологізмами і свідомістю народу, а також його культурою та історією існує особливий, надзвичайно міцний зв'язок. В. Ужченко розглядає фразеологізми як „специфічні мовні формули, картини світу із закодованою інформацією про минуле, наших предків, їхній спосіб сприйняття світу та оцінки всього сушого; вони акумулюють культурні потенції народу, тільки йому притаманним способом маніфестують дух і неповторність ментальності нації” [5: 8].

Процес розуміння й аналізу фразеологічного складу мови – це шлях до пізнання ментальності народу, його уявлень про світ і сприйняття себе у цьому світі. Тому останнім часом активізуються нові аспекти вивчення фразеології: психокогнітивний та етнокультурний (О. Селіванова, О. Левченко), дослідження фразеології як вираження національного менталітету і джерела народознавства (О. Назаренко, О. Майборода), компонентів у складі ФО (О. Каракуця, О. Куцик, Н. Пасік) тощо.

Склад і обсяг дескриптивної лексики емоцій у різних мовах не однаковий і має свою національну специфіку. Фразеологічна система характеризується надзвичайно великою кількістю і різноманітністю ФО на позначення емоційних станів і переживань, що свідчить про здатність людини зосереджуватися на внутрішньо-індивідуальному світі, про важливість адекватної вербалізації найтонших порухів душі і водночас про багатство мовних засобів та варіативність асоціативно-образного мислення.

Ці проблеми в україністиці тільки недавно потрапили в поле зацікавлення науковців (Ф.Ю. Прадід та ін.). Спорадично питань міжмовних зіставлень вербального вияву емоцій торкалися А. Вежбицька, І. Голубовська та інші, проте проблема є настільки глибокою, що сьогодні можна говорити тільки про її становлення. Це й зумовило мету нашого дослідження: порівняти фразеологізми української та іспанської мов, визначити на основі цього особливості світосприйняття та вербалізації його українцями та іспанцями. Оскільки обсяг статті не дає змоги охопити повністю всі ФО на позначення емоційних станів і переживань, то предметом дослідження виокремлюємо фраземи з компонентами *душа / alma* і *серце / corazón*.

На основі проведеного мовного аналізу пропонуємо виділити групи ФО на позначення таких емоційних станів та переживань, як хвилювання, страждання, полегшення і заспокоєння, страх, гнів і роздратування, пригнічення і смуток, передчуття, радість, співчуття. Вони є характерними як для української, так і для іспанської мов, хоч абсолютної відповідності не спостерігається. Зауважуємо, що сьогодні емоційна сфера особистості залишається галуззю психології із неусталеною термінологією, відсутня єдина класифікація емоцій, тому наголошуємо на мовознавчому аспекті роботи, що допускає певний відхід від засад психології.

Вибрані ФО можна умовно поділити на дві групи за критерієм модальності переживання: ФО, що виражають позитивні відчуття (радість і веселість, піднесення і натхнення), і ФО, що виражають негативні відчуття (хвилювання, страждання, гнів, страх тощо). Превалюють ФО зі значенням емоційних переживань негативної модальності, що визначає здатність до емоційного співпереживання, високий рівень фізичної й психічної реакції на негативні зовнішні подразники не тільки фізичного, а й морального характеру.

Своєрідність семантики українських ФО із компонентами *душа* і *серце* запрограмована на структурному рівні. Переважна більшість фразеологізмів побудована за мо-

деллю N+V, що визначає сприйняття українським етносом душі і серця як активних творців емоційної дії, характер якої зумовлюється семантикою дієслова.

Найбільш численними у фразеологічному словнику є ФО на позначення емоційного стану **страждання, муки**. Значення семантичної групи „мучитися, страждати” акцентує інтенсивний вияв хвилювання й актуалізує сему ’моральний біль’. Відчуття муки, страждання в українському психоментальному просторі аналогізується з відчуттям фізичного болю, що різниться за характером і тривалістю (*душа болить, нис, щемить, ятриться*), із зменшенням об’єму (*серце / душа стискається*). Ці переживання сприймаються також як втрата чутливості (*серце / душа мліє, німіє, терпне*), поділ на частини, самовільна руйнація (*серце / душа крається, серце рветься на шматки*). Спостереження за навколишнім світом і, як його результат, мисленнево-образне узагальнення, показують, що українці асоціюють серце та душу із рослиною (*серце сохне*), каменем (*серце / душа каменем лежить*), раною (*серце сходить, закипає кров’ю, серце / душа кривавиться*). Живання у цих ФО лексеми *душа* відбувається за аналогією до лексеми *серце*, надаючи душі реального змісту, вакуумної субстанціональності. У ФО зі значенням „мучитися, страждати” серце і душа представлені незалежними субстанціями, носіями предикативної ознаки, суб’єктами дії. Страждання також сприймається як тривалий, одноманітний, слабкий за характером вияву психічний стан (*скніти, тліти душею / серцем*).

В іспанській ментальності відчуття болю, страждання, муки і почасти жалю, співчуття є пов’язаними між собою, навіть до певної міри переплетені. Тому до групи, що відповідає українській зі значенням „мучитися, страждати”, належать іспанські ФО на позначення відчуття страждання, морального болю і жалю. На відміну від ФО української мови, у яких *серце / душа* аналогізуються із незалежними активними субстанціями, здатними виконувати дію, в іспанських ФО, що є менш кількісними, *серце / душа* сприймаються в основному як субстанції, що піддаються переважно уподібненому до фізичних дій (руйнівних і контактних) негативному впливу зовнішніх чинників, напр.: *partir el corazón / alma a alguien* – букв. ділити серце комусь, *romper el corazón / alma a alguien* – букв. ламати комусь серце, *quebrar algo el corazón* – букв. розбивати серце комусь, *pesarle a alguien en el alma* – букв. щось тисне в душі комусь. Страждання іспанцями асоціюється більше зі станом душі, що зіставляється з мішенню, у яку можна вколоти (*clavarse a alguien en el alma* – букв. щось вколоти в душу), предметом, положення якого можна змінити: перемістити у рот чи в руки (*traer el alma en la boca/en las manos* – букв. притягти душу у рот / у руки). У фразеологізмах цієї групи, в яких на перший план виступає сема ’відчувати жаль, співчуття’, *душа / серце* уособлюються із живими істотами, що виконують певну дію: намагаються покинути тіло (*arrancarse a alguien el corazón / el alma*), руйнують свою цілісність (*partirse a alguien el alma, partirse / romperse a alguien el corazón / el alma*).

Дуже близькими за значенням до ФО попередньої групи в українській мові є фраземи на позначення емоційного стану **хвилювання, тривоги**. Асоціативні предикати у ФО на позначення відчуття тривоги і хвилювання є дієсловами семантики руху вниз (*серце впало, обірвалося*), відчуття фізичного болю (*серце / душа ятриться, серце болить*), тривоги (*душа тривожиться*), зменшення об’єму (*серце стискається*), а також дієслова, що характеризують різний за інтенсивністю стукіт серця (*серце тенькає, б’ється, загуло*). Серце і душа сприймаються як активні суб’єкти дії, окремі, незалежні від людини.

У процесі пізнання людина усвідомлює себе як міру всіх речей, на чому і базується принцип антропометричності, який, зокрема, знаходить свою мовну репрезентацію у ФО, де ідея орієнтації в просторі переноситься на сферу психіки і лексеми *серце / душа* функціонують як локативи емоцій та переживань. Семантика цих ФО має формальне вираження у структурному типі V+prep+N **Р. в. / О. в. / М. в.** і вказує на просторові параметри – внутрішній // зовнішній (*коти шкребуть у серці – мати змію під серцем*). Опозиція внутрішній // зовнішній закладена в семантиці прийменників *в, на, під, коло*, які вказують на місце дії. Варто зауважити, що ФО із компонентом *душа* можуть конкретизувати дію, що чиниться всередині (*перевертається в душі, щемить на душі*), та кількість цих фразеологізмів незначна. Серце більш просторово окреслене, і ФО із компонентом *серце* кількісно переважають (*гадюка ссе коло серця, на серці миші шкребуть*). У ФО використовуються зооніми *миші, коти, змія / гадюка*, які за давніми народними уявленнями належать до тварин земноводного (нижнього) простору, а підземне є таємничим, ворожим [4: 358]. Образи цих тварин і дії, що вони виконують (*шкребуть, ссе*) вносять негативне забарвлення у семантику ФО.

В іспанській ментальності почуття хвилювання, тривоги сприймається як рух серця вгору (*subirle el corazón a la boca / a la garganta* – букв. серце піднімається до рота / до горла) і перебування душі, серця у незвичному для них місці (яке, так чи інакше, пов'язане з рухом об'єкта вгору): у роті, у горлі (*con el corazón en la boca/en la garganta* – букв. із серцем у роті / у горлі); на нитці, в повітрі (*con el alma en un hilo / en un vilo* – букв. з душею на нитці / в повітрі, *tener el alma en un hilo* – букв. мати душу на нитці).

Варто зазначити, що лексеми-компоненти фразеологізмів *серце впало, серце обірвалося* та *subirsele el corazón a la boca / a la garganta* вказують на протилежний за вектором рух серця (укр. – вниз, ісп. – вгору), що відтворює особливість світовідчуття етносів.

Однією із основних емоцій є **страх**. В українській мові є 6 ФО на позначення відчуття страху. У людини, яка налякана, душа може рухатися вниз (*душа в н'яти мікає / лізе / ховається, душа так і покотилася*). Серце, яке також є об'єктом дії, зовсім перестає функціонувати на якийсь час (*серце мре / замирає, перестало битися серце*) (пор. в іспанській мові – стискається), змінює стій стан (*серце стигне, холоне / захолинуло серце*).

До цієї групи в іспанській мові належать 10 ФО і лише 2 з опорним словом *душа*: *estar con el alma en la boca/entre los dientes* – букв. бути з душею у роті / між зубами, *tener el alma en / entre los dientes* – букв. мати душу в / між зубами. Душа репрезентована як об'єкт, який змінює своє місце розташування, зміщуючись до рота, між зуби. Ми помітили, що і українці, і іспанці, вербалізуючи відчуття страху, вказують на зміну місця перебування душі та зміну стану серця. У свідомості іспанського народу стан переляку більше співвідноситься зі станом і діями серця, аніж душі. Серце може змінювати свій стан – замерзати (*helarsele el corazón* – букв. серце заморожується у когось) (в порівнянні з українськими фразеологізмами з таким самим значенням – *серце стигне, холоне / захолинуло серце* – іспанська ФО вказує на більшу інтенсивність зміни температурного стану), чи форму – стискатися (*encogersele el corazón* – букв. серце стискається). Цю саму зміну стану і форми може спричиняти і хтось, тобто серце є лише об'єктом (*helar el corazón* – букв. заморожувати серце комусь, *encoger el corazón* – букв. стискати серце комусь). Відчуття страху асоціюється із розміщенням серця у роті (*poner el corazón en la garganta* – букв. класти серце у рот), та, значно

частіше, у кулаці. Варто зазначити, що серце туди хтось кладе, засовує (*meter / poner el corazón en un puño* – букв. засунути / класти серце в кулак), або констатовано факт, що воно вже там є (*tener el corazón en un puño* – букв. мати серце в кулаці).

Значною кількістю ФО української мови представлена група на позначення емоції **радості**. Душа і серце у цих фразеологізмах є синонімами, мовці сприймають їх як самостійних діячів (*заграло серце, душа тішиться, душа / серце радіє*), і як вмістилище (*на душі / на серці гарно, розгодилося на серці / на душі, легко на душі / на серці*), і як інструменти дії (*розквітати душею / серцем*). Саме ж відчуття радості асоціюється зі співом (*душа / серце співає*), втіхою (*в душі тішитися*), радістю (*радіти душею / серцем*). Фразеологізм *із легким серцем / легкою душею* вказує на вагу серця / душі, протиставляючи прикметники *легкий* (як показник спокою, радості) і *важкий* (виражає тривогу, хвилювання, негативні емоції). *На душі / на серці гарно* передбачає також протиставлення гарно / погано, позитив / негатив. В іспанській мові ідентифіковано лише один фразеологізм із цим значенням: *no caberle a alguien el alma en el cuerpo* – букв. душа не вміщається в тілі. Народ звертає передусім увагу на те, що душа є живою субстанцією, а радість робить її активною, неспокійною, рухливою, такою, що намагається вирватися назовні.

Негативна емоція **гніву, роздратування** в українській мові пов'язана з активною, загарбницькою дією серця (*серце бере / взяло, серце набігає, серце нападає / находить*). Іспанці, вербалізуючи це відчуття, акцентують увагу на тому, що серце не вкладається в грудях (*no caberle a alguien el corazón en el pecho*), покидає своє місце, яке, на відміну від місця душі, є чітко визначеним. Якщо порівняємо фразеологізми *no caberle a alguien el alma en el cuerpo* – букв. душа не вміщається в тілі та *no caberle a alguien el corazón en el pecho* – букв. серце не вкладається в грудях, то помітимо, що ФО, позначаючи різні емоції – радість і гнів, побудовані за тією самою формально-граматичною структурою S+no+V+en+S, дієслово *no caber* вказує на те, що об'єкт не вміщується у якомусь просторі.

Відчуття **полегшення і заспокоєння**, що з'являються після емоційних переживань, у свідомості українців асоціюється зі світлом (*посвітліло на душі*), зникненням чинника, що спричиняв попередній емоційний стан (*як камінь з душі звалився, відлягло / відійшло від серця / від душі*), зміною попереднього неприродного стану, у якому перебували серце чи душа (*серце угамувалося, відійти серцем, відтанути серцем / душею*). Іспанці ж, висловлюючи це відчуття, також звертають увагу на відновлення стану, що передувало емоційному напруженню. Фразеологізм *volver a alguien el alma al cuerpo* – букв. комусь душа повертається в тіло вказує на повернення душі в тіло, яке є її звичним місцем. Стан полегшення може бути виражений за допомогою ще однієї ФО: *dilatar el corazón* – букв. розтягувати серце, що вказує на зміну розміру серця, тобто в людини, яка перебуває під впливом негативних емоцій, наприклад, страху, серце стискається, зменшує свій об'єм: *encogersele el corazón* – букв. серце стискається, а позитивні емоційні стани відновлюють природну форму серця.

Емоційний стан **передчуття** у ментальності українського й іспанського етносів асоціюється лише з діяльністю серця. В іспанських фразеологізмах *dar / decir a alguien el corazón, anunciar a alguien el corazón* – букв. серце комусь повідомляє / говорить, серце комусь оголошує серце виконує дію – висловлює відчуття, повідомляє про тривогу. В українців передчуття пов'язане з інтуїцією: *серце чує / чуває, віщує*

серце. Серед фразеологізмів української мови є ще одна ФО із цим значенням *холодна жаба сидить під серцем*. Проте якщо попередні ФО мали нейтральну конотацію, то цей фразеологізм передбачає, що передчуття має виразно негативну модальність: „*Навіть самі слова – прокурор, тюрма, слідчий – все життя викликали в усьому моєму єстві дріж і страх. А тепер у мене якась холодна жаба сидить під серцем*” (Собко) [6: 288].

Хоч емоційна сфера особистості пов’язана безпосередньо із серцем чи душею, не завжди людина, вербалізуючи свій емоційний стан, вказує на діяльність чи стан цих органів. Так, відчуття **розчарування і зневіри** в українській ментальності асоціюється з якістю чи діяльністю світу (*світ не милий / не любий, світ зів’яв, світ білий / божий закрився / замкнувся*) і низхідним рухом, проте не серця чи душі, а рук, крил і духу (*опускати руки / крила, дух падає*). На відміну від українців, іспанці пов’язують це відчуття також із падінням, рухом вниз, але душі (*caersele a alguien el alma en los pies* – букв. душа падає до ніг).

Аналіз сталих словосполучень української мови з компонентами *душа / серце* дав змогу виявити фразеологізми, що позначають такі емоції та стани, як крайнє емоційне напруження, піднесення і натхнення, душевне спустошення, пригнічення. В іспанській мові ФО із компонентами *alma / corazón* з таким значенням не виявлено, що свідчить про те, що в іспанській ментальності ці емоційні стани асоціюються з іншими реаліями навколишньої дійсності.

Вербалізуючи стан **крайнього емоційного напруження і збудження**, українець звертається до своїх спостережень за навколишньою дійсністю, зокрема, за водною та вогняною стихіями. Асоціації душі і серця з водою та вогнем породили такі фразеологізми: *кипить, закипає, скипає, обкипає душа / серце, горить, палає, пламеніє, палахтить серце / душа*. Цей стан також сприймають як перебування душі чи серця у незвичному для них місці, проте локалізація органу почуття не конкретизована (*душа / серце не на місці*).

Українці, висловлюючи переживання, не лише описують дії, які ті викликають, а й дають характеристику людині, яка перебуває під впливом емоції. Зокрема, людину, що перебуває у стані крайнього емоційного напруження, характеризують як *розхристану душу*.

Переживання **душевного піднесення, натхнення**, що супроводжується піднесенням її творчих сил, активізацією всіх психічних процесів, у свідомості українців найтісніше пов’язане зі станом душі. Фразеологізми *душа поривається, душа вгору росте* акцентують на тому, що людина намагається відірватися від землі, рухатися вгору, до неба, а небо асоціюється з раєм – місцем щастя і добра. У цих ФО спостерігається відбиток релігійного світосприйняття, властивого українцям.

Втрата моральних сил, здатності до повнокровного, активного творчого життя, тобто стан **душевного спустошення**, асоціюється передусім із пустотою, порожнім, нічим не заповненим простором у серці / душі: *порожньо на / у серці / душі, порожня душа, порожнє серце*. Серце і душа сприймаються як щось обмежене певними рамками, вмістилище, яке може бути порожнім чи заповненим. До цієї групи належить також фразеологізм *спопелілий серцем*. В основі характеристики людини, яка перебуває у стані душевного спустошення, лежить асоціація емоційних переживань із полум’ям, а їхнього результату – із попелом.

Невелика кількість фразеологізмів позначає психічний стан людини, охопленої гнітючими, тяжкими, болісними почуттями, пригніченої. В українській ментальності

стан **пригніченості** асоціюється з тягарем, важкістю: *тяжко на душі, тягар ліг / упав на серце, з важким серцем*.

Отже, аналіз фразеологізмів на позначення емоційних переживань підтверджує загальноприйнятий підхід до емоцій як явища універсального, вербалізація якого залежить від ментальності народу, його асоціативно-образного мислення та арсеналу засобів, яким володіє певна мова.

Українські фразеологізми на позначення емоцій та переживань з опорними словами *серце* і *душа* кількісно превалюють над іспанськими, а також відрізняються образною основою. Кількісна перевага українських ФО свідчить про те, що народ велику увагу приділяє психічній сфері особистості і скрупульозно добирає мовні засоби для висловлення емоцій і переживань.

Не в усіх емоційних переживаннях однаково активно беруть участь *серце* і *душа*. Лексему *серце* частіше використовують в іспанських ФО, на відміну від лексеми *душа*, проте з порухами душі асоціюється більший спектр емоцій і переживань. В українській мові є значна кількість ФО, у яких компоненти *серце* і *душа* є синонімами. Таке явище майже не представлене у іспанських ФО, і навіть звичайна заміна цих лексем може змінити значення ФО, напр.: *no caberle a alg, el alma en el cuerpo* – відчувати радість і *no caberle a alg, el corazón en el pecho* – відчувати гнів, роздратування.

Є переживання, які пов'язані у психоментальності етносів лише або переважно з діяльністю чи станом або *серця*, або *душі*. В українській свідомості емоційний стан хвилювання, тривоги, переживання моральної муки, страждання людина більше асоціює зі *серцем*, а стан душевного піднесення і натхнення – з *душею*. Іспанці для вербалізації емоції радості використовують лексему *душа*, а українці – і *серце*, і *душа*. А ось гнів, роздратування та передчуття біди обидва народи асоціюють із *серцем*, проте українці – з його діяльністю, а іспанці – зі станом.

Не всі фразеологізми, що позначають емоції та переживання, мають у своєму складі компонент *душа* чи *серце*. В іспанській мові відсутні ФО з лексемами *душа* / *серце* зі значенням крайнього емоційного напруження, піднесення і натхнення, душевного спустошення, пригнічення, а в українському – ФО зі значенням розчарування і зневіри.

Серце і *душа* в українській ментальності сприймаються більше як активні субстанції, здатні виконувати дію, рідше як об'єкти дії чи місця її зосередження. А у світосприйнятті іспанського народу *серце* і *душа* є переважно об'єктами, на які спрямована дія зовнішніх чинників, проте також трапляються і фразеологізми, у яких ці реалії є суб'єктами дії. Таке сприйняття визначає граматичну модель побудови ФО. На відміну від іспанських ФО, до складу українських можуть входити прикметники та прислівники, при цьому дієслова відсутні. Особливістю іспанських ФО є обов'язкова наявність дієслівного компонента.

Спостерігаються як відмінні, так і спільні для обох етносів асоціації, що були покладені в основу творення образної основи ФО, наприклад, асоціація муки, страждання з поділом на частини, руйнацією *серця* / *душі*, асоціація хвилювання, тривоги зі зміною усталеного місця перебування *серця* / *душі*, асоціація страху з холодом тощо.

Вербалізуючи емоції, українці та іспанці основну увагу приділяють стану та діяльності *серця* і *душі*. Тому семантика ФО детермінована в основному первинним значенням дієслова, яке вживається у фразеологізмі.

Аналіз фразеологізмів на позначення емоцій і переживань дав змогу виявити специфічне й універсальне у процесі відтворення психічної сфери представників двох етносів.

1. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу. – К., 2004.
2. Гумбольдт В.фон. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человеческого рода // Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию. – М., 1984.
3. Кочерган М.П. Загальне мовознавство: Підручник. – К., 2003.
4. Лозко Г.С. Українське народознавство. – 3-тє вид., доп. та перероб. – К., 2006.
5. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія української мови: Навч. посібник. – К., 2007.
6. Фразеологічний словник української мови / Уклад. В.М. Білоноженко та ін. – К., 1999.
7. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології / Упоряд. М. Шафовал. – К., 2006.

THE GENERAL AND NATIONALLY SPECIFIC PHRASEOLOGY OF EMOTIONS

Iryna Kushnir

V. Hnatyuk National Pedagogical University of Ternopil'

In the article the author analyzes Ukrainian and Spanish phraseology with the components of soul/ alma and heart/ corazyn that are used to denote emotions. The study identifies the semantic and structural features of the phraseology units of both languages, and also marks some features of the worldview of the nations that are reproduced in language and form a fragment of the linguistic picture of the world.

Key words: phraseologic unit, emotions, national-linguistic picture of the world, Ukrainian language, Spanish language.